

ЛЮДМИЛА КОЖЕКІНА,

кандидат соціологічних наук, завідувачка сектору аналітичної роботи, Український культурний фонд (01010, Київ, вул. Лаврська, 10–12)

LIUDMYLA KOZHEKINA,

PhD (Sociology), Head of the Analytical Department, Ukrainian Cultural Foundation (10-12, Lavrska St., Kyiv, 01010)

l.kozhekina@ucf.in.ua

https://orcid.org/0000-0003-4770-1069

ТАРАС САМЧУК,

доктор філософії, провідний фахівець сектору аналітичної роботи, Український культурний фонд (01010, Київ, вул. Лаврська, 10–12)

TARAS SAMCHUK,

PhD (History), Leading Specialist at the Analytical Department, Ukrainian Cultural Foundation (10-12, Lavrska St., Kyiv, 01010)

t.samchuk@ucf.in.ua

https://orcid.org/0000-0002-6223-7412

АНТОНІНА ЦИКАЛО,

магістр соціології, провідна фахівчиня сектору аналітичної роботи, Український культурний фонд (01010, Київ, вул. Лаврська, 10–12)

ANTONINA TSYKALO,

Master of Sociology, Leading Specialist at the Analytical Department, Ukrainian Cultural Foundation (10-12, Lavrska St., Kyiv, 01010)

a.tsykalo@ucf.in.ua

https://orcid.org/0009-0000-6435-5554

**Сфера культури та креативних індустрій
України — особливості адаптації до умов війни
(за даними досліджень УКФ)**

Вступ

Повномасштабна російська військова агресія завдала потужного руйнівного удару по всіх царинах життя українського суспільства. Серйозних втрат зазнала і сфера культури та креативних індустрій України як у кадровому потенціалі, так і в матеріально-технічному забезпеченні. За даними на 30.03.2024 по всій

Цитування: Кожекіна, Л., Самчук, Т., Цикало, А. (2024). Сфера культури та креативних індустрій України — особливості адаптації до умов війни (за даними досліджень УКФ). *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, 3, 103–116, <https://doi.org/10.15407/sociology2024.03.103>.

країні було пошкоджено 1952 заклади культурної інфраструктури (Всеукраїнський форум, 2024). Окрім цього, сфера культури впродовж 2022 року була позбавлена значної частини державного фінансування. Бюджет найбільшої державної установи, що розподіляє гранти на культурно-мистецькі проекти, — Українського культурного фонду — було спрямовано на потреби ЗСУ (УКФ, 2022). Кількість організацій громадського сектору, діяльність яких до 24.02.2022 належала до сфери культури, спорту й туризму, зменшилася на користь організацій, які допомагають армії та постраждалим під час війни (Громадянське суспільство, 2023: с. 9).

Та незважаючи на деструктивні чинники, які впливають на українську культуру, робота в цій царині не припиняється і значна частина культурних діячів та інституцій знайшли способи та ресурси для продовження професійної діяльності. Представники сфери культури та креативних індустрій доводять, що агресору можна протистояти не лише зброєю, а й мистецтвом. Вони влаштовують виставки, перформанси, представляють українську культуру на міжнародній арені та створюють проекти для допомоги українській армії. Отже, фактори, які сприяли пристосуванню культурної сфери до кризових умов, потребують всебічного та детального розгляду. Водночас варто звернути увагу на ті фактори, які перешкодили українським митцям та інституціям адаптуватися до умов війни. Аналіз зазначеної теми має важливе прикладне значення, адже може показати здобутки та проблеми української культури та слугувати джерелом для майбутньої стратегії відновлення української культури та повоєнної відбудови України.

Аналіз наукових публікацій

Поняття «адаптація» вживають у технічних, природничих і суспільних науках. Кожен із наукових напрямків визначає свої ознаки адаптації. Наприклад, у соціально-політичній адаптації заведено вирізняти дві основні форми: активну — з прагненням змінити середовище або впливати на нього — і пасивну — з конформістським сприйняттям поточних умов і відсутністю прагнення до змін (Требін, 2015: сс. 18–19).

Після повномасштабного вторгнення РФ (24.02.2022) українські суспільствознавці почали частіше використовувати поняття адаптація у процесі вивчення українського суспільства воєнного часу (Шосте загальнонаціональне опитування, 2022; Громадянське суспільство, 2023: с. 62). Однак наукове дослідження явища адаптації до воєнних умов почалося ще раніше (Коробка, 2015).

Стосовно української сфери культури в умовах війни дослідники здебільшого акцентували увагу на вивченні та аналізі споживачів культурного продукту (Чупрій, Настояща, Марутян, 2023). Окремі громадські організації розглядали стан цієї царини в умовах війни, окреслювали ключові проблеми галузі та пропонували свої варіанти рішень (Культура на часі, 2022). Або ж досліджували зміни у громадській думці під час війни щодо питань української культури та мови (Національна культура, 2023). Натомість діяльність та адаптація організацій сфери культури за умов війни мало досліджені.

Слід зауважити, що саме поняття організаційної адаптації українські дослідники майже не використовують, натомість увагу зосереджують здебільшого на економічній, психологічній, соціально-політичній адаптації. Канадські дослідники організаційної адаптації Е. Сарта, Р. Дюран і Ж.-Ф. Вернь дійшли висновку, «що не кожна зміна обов'язково є адаптивною і що не кожна адаптивна дія обов'язково підвищує ефективність організації» (Sarta, Durand, Vergne, 2021: p. 44).

Спираючись на цю позицію, ми розуміємо адаптацію як процес пристосування до мінливих умов суспільного середовища за допомоги різних засобів. При цьому процес адаптації не обов'язково є свідченням позитивних трансформацій та проактивного пошуку нових підходів до роботи. Тобто одним з головних показників адаптованості є продовження роботи незалежно від рівня активності, натомість свідченням неадаптованості є обмеження діяльності або її загалом її припинення.

Відсутність надійних теоретико-методологічних засад та відповідних прикладних досліджень процесу адаптації організацій сфери культури, зокрема до умов війни, спонукала авторів цієї статті до проведення власного емпіричного дослідження, спрямованого на аналіз стану українських організацій та діячів культурної галузі.

Мета статті — проаналізувати особливості адаптації української культурної сфери та креативних індустрій до існування в умовах збройної агресії з боку росії. Йдеться насамперед про організації культурної галузі та творців культурного продукту.

Емпірична база дослідження

Для досягнення поставленої мети звернемося до результатів дослідження стратегій адаптації культури та креативних індустрій до умов війни, у проведенні якого автори цієї статті брали безпосередню участь. Дослідження було започатковане сектором аналітичної роботи УКФ в листопаді 2022 року. Опитування проводиться раз на півроку та дає змогу проаналізувати в динаміці стійкі та проблемні сектори української культури, виявити ключові чинники адаптованості / неадаптованості організацій культурної сфери, що важливо для подальшого розроблення антикризових заходів і майбутньої стратегії відновлення української культури та повоєнної відбудови України. Впродовж 2022–2023 років проведено 3 хвилі дослідження (Стратегії адаптації, 2023а, 2023б, 2024). Результати досліджень активно використовують як у практичній діяльності державних та недержавних організацій сфери культури, так і в діяльності самого Фонду з метою покращення показників його роботи. Третя хвиля дослідження була реалізована у грудні 2023 року.

Для збирання інформації було розроблено та здійснено онлайн опитування з використанням Google Forms, яке передбачало одержання кількісних та якісних показників для проведення комплексного дослідження особливостей адаптації організацій та діячів культурної сфери до умов російсько-української війни. Ключовими перевагами такого підходу є оперативність, досяжність

респондентів, їх широке географічне охоплення. Водночас типовими недоліками є порушення репрезентативності вибірки, відсутність контакту з респондентами тощо. Через обмеженість вибірки заявниками УКФ дослідження має пошуковий характер, тому отриману інформацію не можна поширювати на всю професійну групу культурних діячів України. Проте виявлені емпіричні характеристики можна розглядати як такі, що мають значення в проявах групи. Обробку даних здійснено за допомоги програми SPSS.

Третя хвиля дослідження охопила 949 респондентів старших за 18 років з різних регіонів України. Серед респондентів 26,6% чоловіків та 73,4% жінок. Більшість респондентів (74%) віком від 25 до 54 років. 73% опитаних культурних фахівців не змінили місце проживання після 24 лютого. У дослідженні взяли участь близько двох третин представників державних / комунальних організацій, 21,7% — недержавних та 14,8% ФОПів.

Результати дослідження та дискусія

Незважаючи на складні умови, більшість опитаних (понад 90%) продовжують працювати, зокрема 87% — у сфері культури та креативних індустрій. Варто зазначити, що частка тих, хто продовжує займатися своєю основною професійною діяльністю, зросла майже на 10% порівняно із першою хвилею дослідження, проведеною восени 2022 року. Загалом можна констатувати значно кращу ситуацію за цим параметром у сфері культури порівняно із загальною по Україні (НІСД, 2024).

Найбільш стабільна ситуація з роботою у представників державних / комунальних організацій — серед них частка тих, хто тимчасово не працює, варіює у межах 3–5%. Водночас серед представників недержавних організацій та ФОПів цей показник сягає понад 10%, що свідчить про більшу вразливість цих категорій у кризових умовах війни. Крім того, незмінне місце проживання після 24 лютого 2022 року також стало чинником продовження трудової діяльності у сфері культури — якщо серед цієї категорії частка тих, хто працює, становить 88,2%, то серед тих, кому довелося переїхати до іншого населеного пункту України — 79,5%¹.

Попри труднощі війни, близько двох третин респондентів у цілому позитивно оцінюють стан справ у своїх організаціях. З іншого боку — понад третина опитаних відповіли, що стан справ в їхніх установах у цілому негативний. Працівники комунальних організацій частіше в цілому позитивно оцінюють становище своєї організації — 66,8%. Натомість серед ФОПів цей відсоток помітно знижується (49,4%). Загалом простежується чітка закономірність — якщо респондент у цілому позитивно оцінює стан справ у своїй організації, то й загальний стан культури він частіше вважає добрим або задовільним (62,9%). Проте, якщо стан справ в організації в цілому негативний, переважає погана оцінка стану культури (61,4%).

---

¹ Усі наведені відмінності між групами є статистично значимими (критерій χ^2 значимий на рівні 0,05).

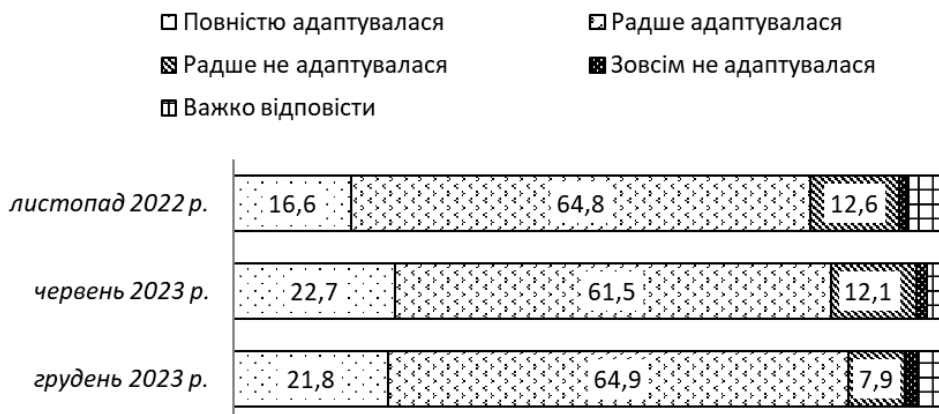

Рис. 1. Розподіл відповідей на запитання «Наскільки Ваша організація адаптувалася до діяльності в умовах війни?» (%).

Джерело: авторське дослідження.

Опитування показало, що організації сфери культури та креативних індустрій назагал адаптувалися до діяльності в умовах війни — 86,7%. Проте, незважаючи на те, що повномасштабна війна тривала майже 2 роки на момент останнього дослідження (грудень 2023), частка неадаптованих організацій також залишається суттєвою і становить близько 10% (рис. 1).

Щоб виявити групи високого та низького рівня адаптованості було побудовано індекс адаптованості, який розраховується у пунктах як різниця позитивних та негативних оцінок. Значення індексу може коливатися в діапазоні від -100 до 100 пунктів. Чим вище значення індексу, тим більше організації є адаптованими.

Аналіз результатів опитування засвідчує, що індекс адаптованості є досить високим, а також зростає від початку проведення дослідження. У грудні 2023 року він становив 77 пунктів, тоді як у червні 2023-го та листопаді 2022-го — 70 та 65 пунктів відповідно. Найбільш адаптованими є комунальні та державні організації (86 і 81 пункт відповідно). Низький рівень адаптованості мають недержавні організації та ФОПи — 59 і 60 пунктів. Однак найнижчий індекс адаптованості у тих, хто переїхав до іншого населеного пункту України — 53 пункти.

Головні заходи, здійснювані закладами культури для підтримки діяльності під час війни, визначаються як ключові чинники, які сприяють адаптації до умов війни. Серед них найвищі показники мають: оптимізація витрат — 54,8%, заявки на отримання грантів, стипендій та ін. від міжнародних організацій — 52,2%, створення нових продуктів / послуг — 51,2% (рис. 2). Варто зазначити, що порівняно з попередніми хвилями дослідження всі показники помітно знизилися. Проте умовна стратегія виживання у кризових умовах залишається незмінною. Її можна описати як економію витрат поряд зі збереженням діяльності (пасивна форма адаптації), створенням нових продуктів і послуг та активними заходами щодо залучення додаткових джерел фінансування (активна форма адаптації).

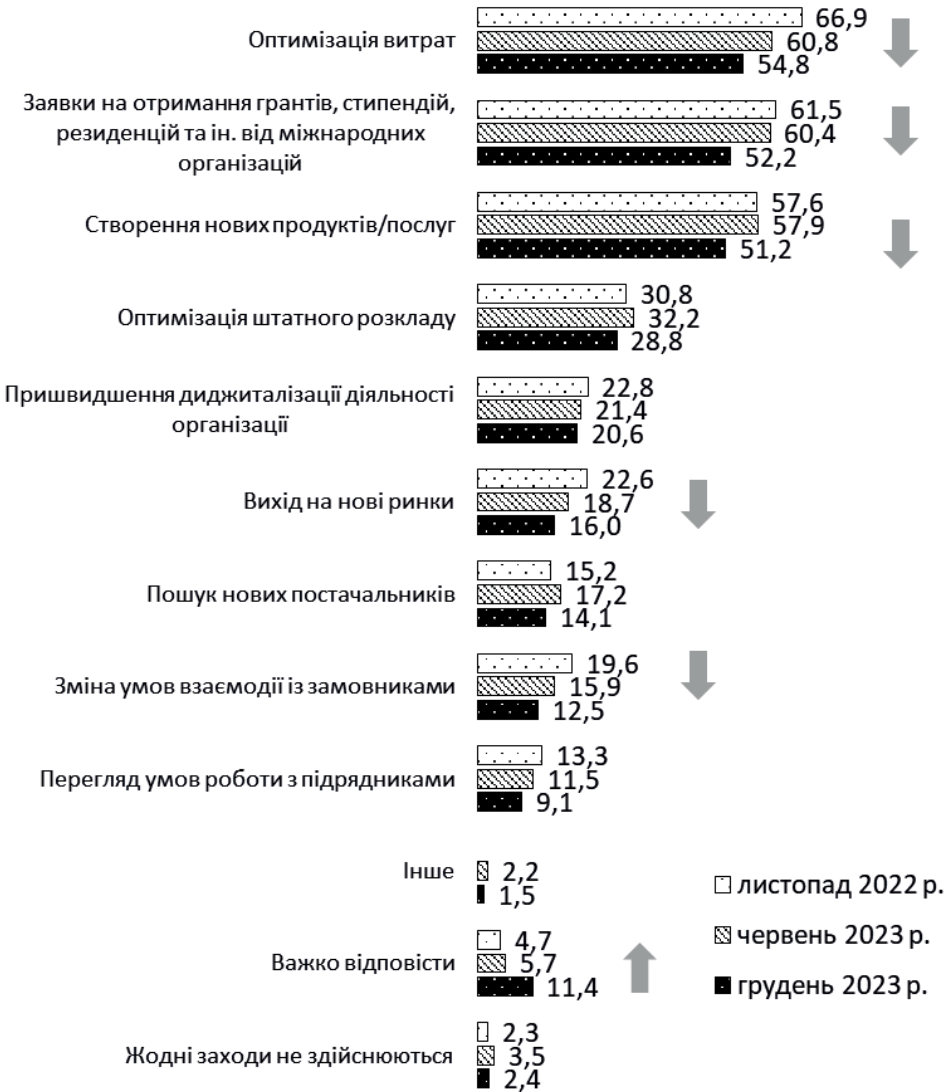

Рис. 2. Розподіл відповідей на запитання «Які заходи здійснюються для підтримки діяльності Вашої організації під час війни?» (%).

Джерело: авторське дослідження.

Спеціально для визначення різниці між адаптованими та неадаптованими респондентами було побудовано мотиваційну матрицю адаптованості, яка дає змогу диференціювати успішні та неуспішні стратегії адаптації (рис. 3).

Оцінки в матриці розподіляються на двох осях:

- на горизонтальній осі — перелік заходів адаптації від найбільш до найменш популярних альтернатив;
- на вертикальній — різниця оцінок заходів адаптації між організаціями, які адаптувалися та НЕ адаптувалися до умов війни.

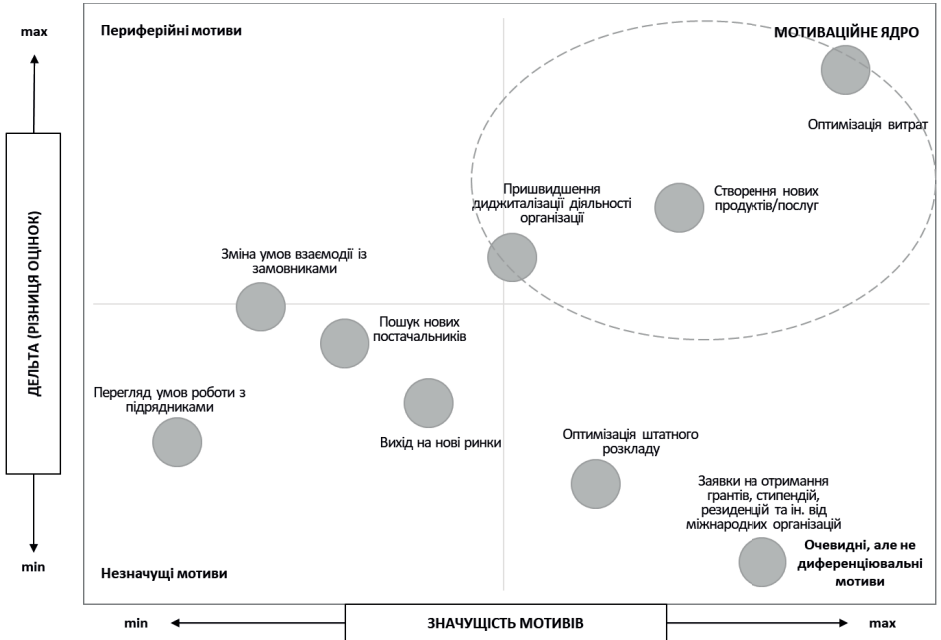

Рис. 3. Мотиваційна матриця адаптованості.

Джерело: авторське дослідження.

Таким чином, вирізняються чотири зони:

«**Мотиваційне ядро**» — мотиви з великою різницею та високою значущістю — більшою мірою диференціюють адаптованість організації до діяльності в умовах війни.

«**Периферійні мотиви**» — мотиви з великою різницею, але не високою значущістю — диференціюють окремі групи й діють у певних ситуаціях.

«**Очевидні, але не диференціальні мотиви**» — мотиви з високою значущістю, але низькою різницею.

«**Незначущі мотиви**» — мотиви з низькою значущістю та малою різницею.

Мотиваційна матриця показує, що до ядра стратегії успішної адаптації до умов війни належать оптимізація витрат, створення нових культурних продуктів і пришвидшення диджиталізації діяльності організації. Натомість заявки на отримання грантів, стипендій випали з ядра успішної адаптації, хоча ще у червні 2023 року були в ньому присутні.

Водночас респонденти назвали ключові чинники, які перешкоджають їхнім організаціям адаптуватися до умов війни. Переважно називають дві головні причини — невизначеність загальної ситуації в Україні (57,6%) та недостатність фінансування (57,4%) (рис. 4). Якщо перший фактор є очевидним наслідком війни, то проблеми з фінансуванням є традиційним гальмом розвитку сфери, яке станом на грудень 2023 року суттєво обтяжилося і ще більше обмежує кількість коштів у культурній сфері.

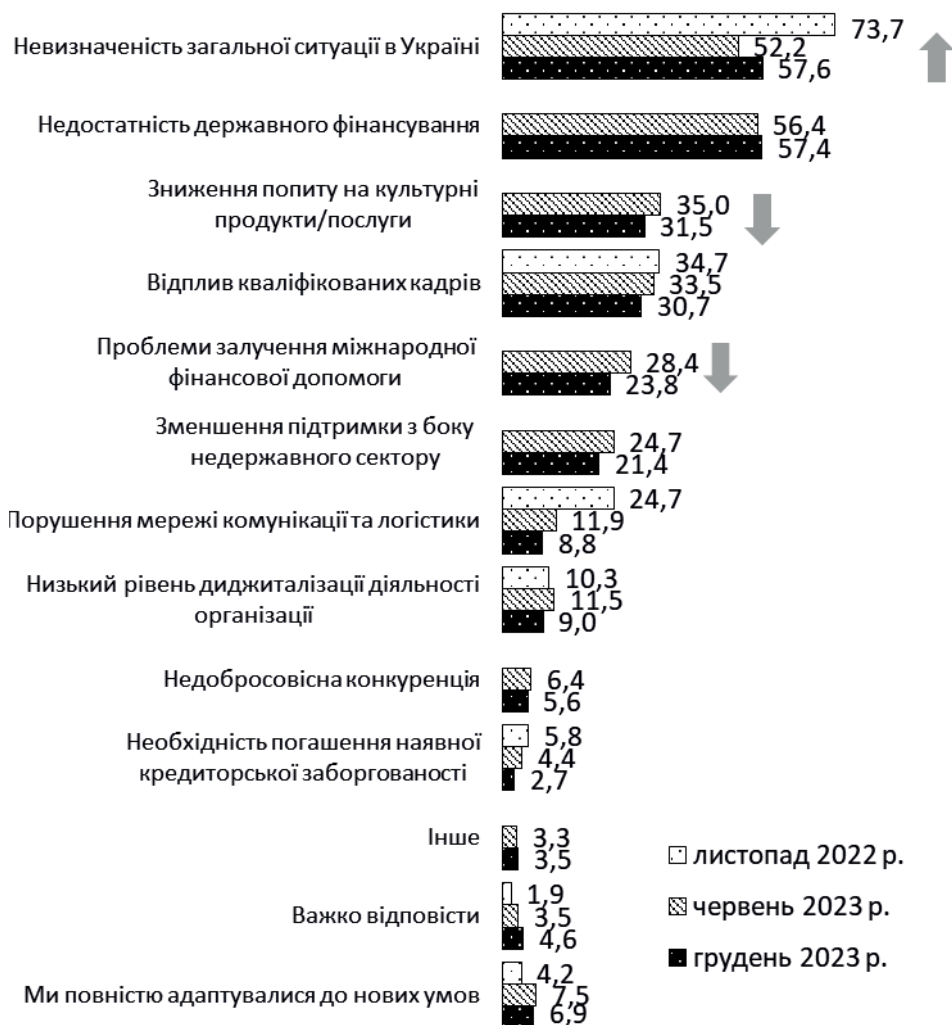

Рис. 4. Розподіл відповідей на запитання «Що найбільшою мірою заважає Вашій установі адаптуватися до роботи під час війни?» (%).

Джерело: авторське дослідження.

Щоби краще структурувати основні перешкоди адаптації, було побудовано матрицю демотиваційних чинників для організацій сфери культури та креативних індустрій. Слід зазначити, що з кожною наступною хвилиною дослідження до демотиваційного ядра потрапляє дедалі більше факторів. Якщо у першій хвилі в ньому була лише недостатність фінансування, то вже у другій додалися зниження попиту на культурні продукти / послуги та проблеми залучення міжнародної фінансової допомоги (грантів, спонсорської допомоги тощо). Наразі ще однією перешкодою адаптації став вплив кваліфікованих кадрів (рис. 5).

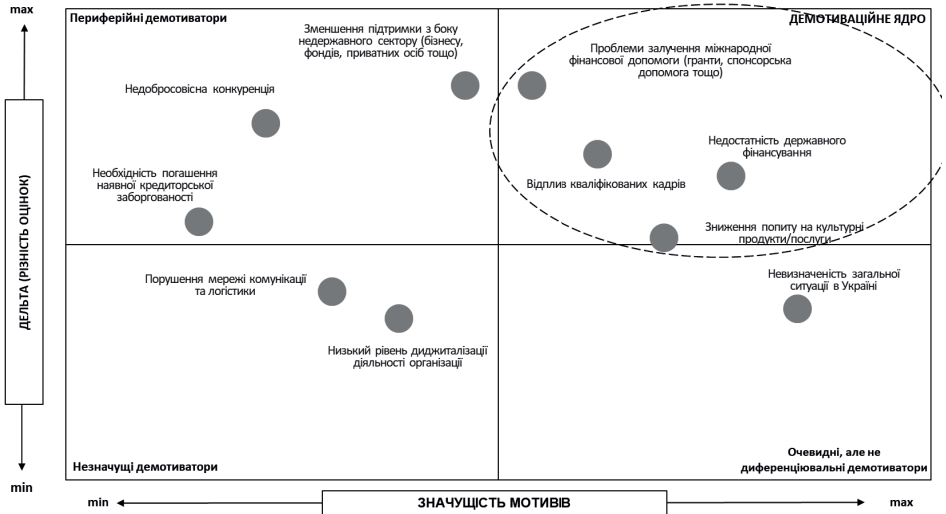

Рис. 5. Демотиваційна матриця адаптованості.

Джерело: авторське дослідження.

Одним із завдань дослідження було з'ясувати, чи розробили організації сфери культури кризовий план роботи. Результати опитування показали, що частка організацій, які мають такий план, становить 28,4%. Цей показник знизився у зіставленні з результатами листопада 2022 року і червня 2023 року — тоді він становив 45,5% та 34,4% відповідно. Також відносно невелика кількість організацій розробляють такий план — 21%. Решта або не мають плану, або й не знають про існування цього засобу. Імовірно, низький рівень підготовки кризового плану пояснюється завантаженістю поточною роботою та відсутністю потрібних ресурсів для розроблення такого документу. Аналіз попередньої хвилі дослідження засвідчує, що організації без кризового плану зосереджуються на створенні нових продуктів та послуг. Водночас наявність кризового плану чітко впливає на рівень адаптованості до умов війни. Серед тих організацій, які мають такий план, в цілому адаптованих 91%, а серед тих, у кого плану немає, — 81,8%.

Варто відзначити збільшення кількості фахівців, які, оцінюючи перспективи своїх організацій, прогнозують збереження нинішньої ситуації — 56,1% (у листопаді 2022 року таких було 49,7%, а у червні 2023 року — 47,4%). Однак спостерігається зниження рівня позитивних прогнозів щодо майбутнього: якщо у червні 2023 року очікували розширення діяльності 29,3% опитаних, то у грудні 2023 року цей показник знизився до 21,3%.

Ключовими заходами у випадку погіршення ситуації є скорочення витрат (29,7%) і чисельності працівників (17%). В опитувальнику грудня 2023 року вперше з'являється варіант релокації організації як можливий захід у разі погіршення ситуації, але його вибір не перевищує 5%. Більш як чверть респондентів не змогли відповісти на поставлене запитання. Слід зазначити, що більш як

третина неадаптованих організацій розглядають варіант закриття у разі погіршення ситуації. Серед адаптованих передбачено вживати менш радикальних заходів — третина має продовжити скорочувати витрати.

Незважаючи на проактивні заходи, до яких вдаються культурні організації задля продовження свого функціонування та розвитку, незмінно високим від початку війни залишається запит на державну допомогу. Тобто значна кількість організацій сфери культури й надалі орієнтується на патерналістську модель відносин із державою, коли головним джерелом фінансування є бюджетні кошти. При цьому серед інших надавачів допомоги підтримку сфери культури з боку держави оцінюють як одну з найнижчих — згідно з проведеним дослідженням, близько 70% опитаних вважають її загалом несуттєвою (поряд із допомогою від бізнесу).

Водночас, незважаючи на помітний спад порівняно з другою хвилею дослідження, провідну позицію серед заходів державної підтримки, яких потребують організації сфери культури, посідають гранти як на культурно-мистецькі проекти — 59,8%, так і на розвиток діяльності — 55,6% відповідно (рис. 6).

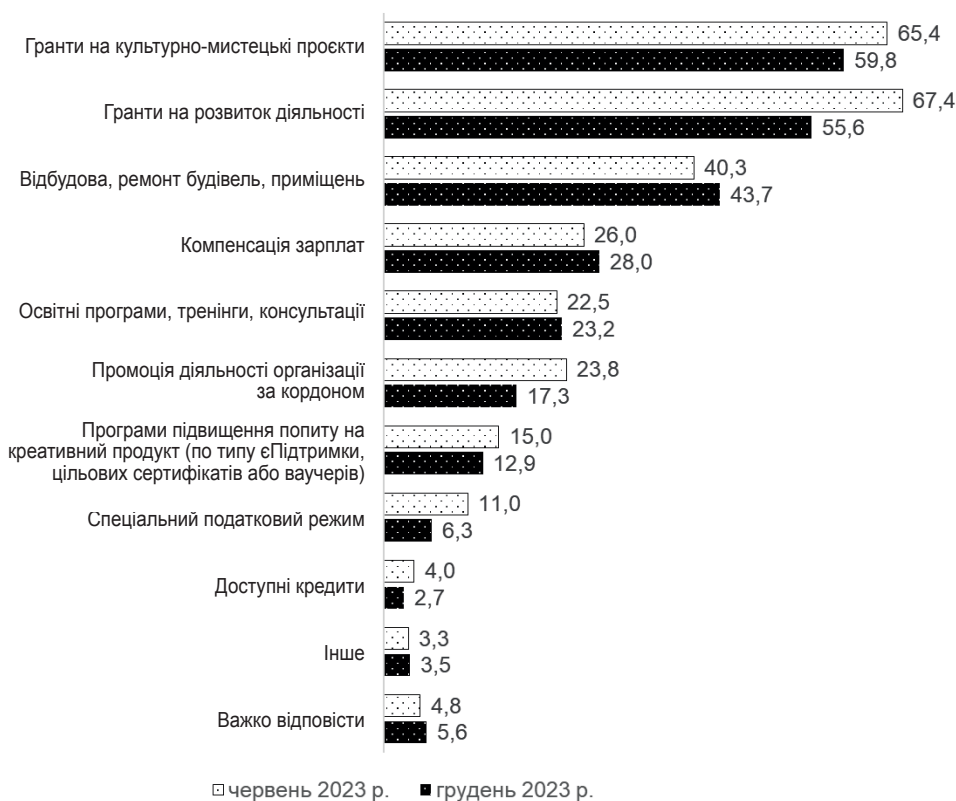

Рис. 6. Розподіл відповідей на запитання «Яких заходів підтримки від держави зараз найбільше потребує ваша організація?» (%).

Джерело: авторське дослідження.

Найвищий запит на гранти спостерігається серед недержавних організацій та ФОПів — понад 70%, тоді як серед представників державного сектору цей показник сягає близько 50%. Крім того, недержавні установи та ФОПи більше, ніж державні та комунальні, потребують промоції за кордоном, програм підвищення попиту на креативний продукт та спеціального податкового режиму. Натомість серед представників державного сектору частіше спостерігається запит на компенсацію зарплат, освітні заходи та відбудову, ремонт будівель і приміщень (див. табл.).

Таблиця

**Потреба у заходах підтримки від держави
у розрізі організаційно-правової форми (%)**

<i>Заходи підтримки від держави</i>	<i>Державна організація</i>	<i>Комунальна організація</i>	<i>Недержавна організація</i>	<i>ФОПи</i>
Компенсація зарплат	33,5	31,4	20,3	15,7
Гранти на розвиток діяльності	42,5	50,8	74,1	70,8
Гранти на культурно-мистецькі проекти	53,3	52,4	74,1	80,9
Доступні кредити	1,2	1,3	4,2	9,0
Освітні програми, тренінги, консультації	26,9	26,2	16,8	13,5
Промоція діяльності організації за кордоном	15,0	7,6	32,2	39,3
Спеціальний податковий режим	1,8	1,3	14,0	23,6
Відбудова, ремонт будівель, приміщень	56,3	55,8	17,5	10,1
Програми підвищення попиту на креативний продукт (по типу «Підтримки, цільових сертифікатів або ваучерів»)	9,6	9,2	24,5	16,9
Важко відповісти	7,2	7,1	2,8	1,1

Висновки

Підсумовуючи, зазначимо, що можна виокремити кілька тенденцій адаптації організацій та діячів української культурної сфери до воєнних умов. Загалом рівень адаптованості зростає, однак високий показник пристосованості не завжди пов'язаний з проактивними діями організації задля власного функціонування та розвитку. Часто адаптованість є лише результатом пасивного пристосування до умов війни. Це підтверджується і даними, отриманими в перебігу останньої хвилі дослідження, де у ядрі успішної адаптації наразі перебувають заходи економії. Підвищення адаптованості характерне для організацій усіх форм власності, що є наслідком як внутрішньоорганізаційних адаптивних заходів, так і зовнішніх чинників. Загалом комунальні та державні організації відзначаються значно вищим рівнем адаптованості порівняно із недержавними організаціями та ФОПами. Вочевидь, таку оцінку спричинила ситуація з фінансуванням державного, комунального та приватного секторів. Якщо працівники державних та комунальних організацій мали відносно стабільне бюджетне за-

безпечення, то для недержавних організацій і ФОПів фінансові можливості скоротилися. Отже, актуальним викликом стає підтримка не лише тих організацій, які мають досвід успішної діяльності в кризових умовах, а й уразливих, однак суспільно важливих організацій та діячів культури.

Джерела

583 млн грн від Українського культурного фонду буде спрямовано на потреби Збройних сил України. (2022). Український культурний фонд. Взято з: https://ucf.in.ua/news/ucf_pidtrymuie_zsu

Відновлення ринку праці в Україні в умовах війни: регіональні аспекти. (2024). Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД). Взято з: <http://surl.li/tjucb>

Всеукраїнський форум «Культурна та інформаційна реінтеграція деокупованих територій». (2024). Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Взято з: <http://surl.li/tjcte>

Громадянське суспільство України в умовах війни. (2023). Звіт за результатами дослідження. ІСАР Єднання. Взято з: <http://surl.li/pzuec>

Коробка, Л.М. (2015). Соціально-психологічна адаптація спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту: Теоретичні засади дослідження. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*, 4, 76–82.

Культура на часі. Як війна змінила сферу та що робити далі? (2022). ЛЮК. Взято з: <https://lyuk.media/city/war-and-culture/>

Національна культура та мова в Україні: зміни в громадській думці після року війни. (2023). Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва. Взято з: <https://dif.org.ua/article/natsionalna-kultura-ta-mova-v-ukraini-zmini-v-gromadskiy-dumtsi-pislya-roku-viyni>

Стратегії адаптації культури та креативних індустрій до умов війни. (2023а). Аналітична записка за результатами дослідження. Український культурний фонд. Взято з: <http://surl.li/htgjo>

Стратегії адаптації культури та креативних індустрій до умов війни (2-га хвиля). (2023б). Аналітична записка за результатами дослідження. Український культурний фонд. Взято з: <http://surl.li/pqqho>

Стратегії адаптації культури та креативних індустрій до умов війни (3-тя хвиля). (2024). Аналітична записка за результатами дослідження УКФ. Взято з: <http://surl.li/tjqsm>

Требін, М.П. (ред.). (2015). *Політологічний енциклопедичний словник* (уклад.: Л.М. Герасіна, В.Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін.). Харків: Право.

Чупрій, Л., Настояща, К., Марутян, Р. (2023). *Культурні практики населення України під час війни: Аналітичний звіт*. Київ: НДІУ; Міленіум.

Шосте загальнонаціональне опитування: Адаптація українців до умов війни (19 березня 2022). (2022). Прес-реліз. Соціологічна група «Рейтинг». Взято з:

https://ratinggroup.ua/research/ukraine/shestoy_obschenacionalnyy_opros_adaptaciya_ukraincev_k_usloviyam_voyni_19_marta_2022.html

Sarta, A., Durand, R., Vergne, J.-P. (2021). Organizational Adaptation. *Journal of Management*, 47(1), 43-75.

Отримано 06.05.2024

References

583 million UAH from the Ukrainian Cultural Foundation will be directed to the Ukrainian Army. (2022). [In Ukrainian]. Retrieved from: https://ucf.in.ua/news/ucf_pidtrymuie_zsu. [=УКФ 2022].

Adaptation Strategies for Culture and Creative Industries During the Russo-Ukrainian War. (2023a). Analytical report on the results of the study. Ukrainian Cultural Foundation. [In Ukrainian]. Retrieved from: <http://surl.li/htgjo>. [=Стратегії адаптації 2023а].

Adaptation Strategies for Culture and Creative Industries During the Russo-Ukrainian War (2nd wave). (2023b). Analytical report on the results of the study. Ukrainian Cultural Foundation. [In Ukrainian]. Retrieved from: <http://surl.li/pqqho>. [=Стратегії адаптації 2023b].

Adaptation Strategies for Culture and Creative Industries During the Russo-Ukrainian War (3rd wave). (2024). [In Ukrainian]. Analytical note on the results of the UCF research. <http://surl.li/tjqsm>. [=Стратегії адаптації 2024].

All-Ukrainian Forum «Cultural and Information Reintegration of the de-occupied territories». (2024). [In Ukrainian]. Government portal. Official website of the executive authorities of Ukraine. Retrieved from: <http://surl.li/tjcte>. [=Всеукраїнський форум 2024].

Chupriy, L., Nastoiascha, K., Marutian, R. (2023). *Cultural practices of the population of Ukraine during the war: Analytical report*. [In Ukrainian]. Kyiv: RIUS; Millennium. [=Чупрій, Настояща, Марутян 2023].

Culture in the Time of War. How did the war change the sphere and what to do next? (2022). [In Ukrainian]. LYUK. Retrieved from:

<https://lyuk.media/city/war-and-culture/>. [=Культура на часі 2022].

Korobka, L.M. (2015). *Social and psychological adaptation of communities for conditions and consequences of war conflict: theoretical basis of the study*. [In Ukrainian]. *Aktualni problemy sotsiologii, psykholohii, pedahohiky*, 4, 76-82. [=Коробка 2015].

National culture and language in Ukraine: changes in public opinion after a year of war. (2023). [In Ukrainian]. Ilko Kucheriv Democratic Initiatives Foundation. Retrieved from:

<https://dif.org.ua/article/natsionalna-kultura-ta-mova-v-ukraini-zmini-v-gromadskiy-dumtsipislya-roku-viyni>. [=Національна культура 2023].

Restoration of the labor market in Ukraine in the conditions of war: regional aspects. (2024). [In Ukrainian]. National Institute for Strategic Studies (NISS). Retrieved from: <http://surl.li/tjucb>. [=Відновлення ринку праці 2024].

Sarta, A., Durand, R., Vergne, J.-P. (2021). Organizational Adaptation. *Journal of Management*, 47(1), 43-75.

The sixth national poll: Adaptation of Ukrainians to the war conditions (March 19th, 2022). (2022). [In Ukrainian]. Press release. Sociological group «Rating». Retrieved from:

https://ratinggroup.ua/research/ukraine/shestoy_obschenacionalnyy_opros_adaptaciya_ukraincev_k_usloviyam_voyny_19_marta_2022.html. [=Шосте загальнонаціональне опитування 2022].

Trebin, M.P. (Ed.). (2015). *Political Science Encyclopedic Dictionary*. [In Ukrainian]. (Comp s: L.M. Herasina, V.L. Pohribna, I.O. Polishchuk et al.). Kharkiv: Pravo. [=Требін 2015].

Ukrainian civil society under the war. (2023). Report on the results of the study. [In Ukrainian]. ISAR Yednannia. Retrieved from: <http://surl.li/pzuec>. [=Громадянське суспільство 2023].

Received 06.05.2024

ЛЮДМИЛА КОЖЕКИНА, ТАРАС САМЧУК, АНТОНІНА ЦИКАЛО

Сфера культури та креативних індустрій України — особливості адаптації до умов війни (за даними досліджень УКФ)

Враховуючи, що проблеми української культурної сфери в умовах війни, як правило, вивчають у контексті споживання культурного продукту, автори підкреслюють доцільність звернення до досліджень стану культури з погляду безпосередніх її творців. З використанням авторської методики та на основі проведеного емпіричного дослідження проаналізовано особливості адаптації українських організацій та діячів культурної сфери до роботи в умовах збройної агресії з боку росії. Виявлено ключові чинники успішної адаптації організацій сфери культури та креативних індустрій до умов війни. Наразі умовну стратегію виживання культурних діячів та інституцій можна описати як економію витрат поряд зі збереженням діяльності, створенням нових продуктів і послуг та активними заходами щодо залучення додаткових

джерел фінансування. Автори доходять висновку, що адаптація не завжди набуває активних форм та необов'язково пов'язана з позитивними трансформаціями в організації. Часто адаптованість є лише результатом пасивного пристосування до умов війни. Окрему увагу приділено аналізу зміни рівня адаптованості організацій сфери культури в динаміці (з листопада 2022-го по грудень 2023-го). Незважаючи на те, що індекс адаптованості має тенденцію до зростання порівняно з 2022 роком, серед респондентів спостерігається збільшення нейтральних оцінок перспектив своїх організацій і зменшення позитивних очікувань. На підставі відповідей респондентів побудовано матриці мотиваційних та демотиваційних факторів адаптованості. Це дало змогу встановити різницю між адаптованими та неадаптованими організаціями та діями, а також структурувати головні перешкоди адаптації. Результати дослідження свідчать, що установи культури потребують підтримки від держави, однак особливості запиту відрізняються залежно від організаційно-правової форми. Виявлено групи високого та низького рівня адаптованості, що вимагає розроблення програм додаткової підтримки вразливих організацій та діячів культури.

Ключові слова: адаптація, культура, організації культурної сфери, війна, Україна, онлайн опитування

LIUDMYLA KOZHEKINA, TARAS SAMCHUK, ANTONINA TSYKALO Features of Ukrainian cultural sphere adaptation to the conditions of the Russo-Ukrainian War (based on data of UCF survey)

Since the problems of the Ukrainian cultural sphere in the context of war are usually studied in relation to consumers of cultural products, the article emphasizes the expediency of studying the state of culture from the point of view of its direct creators. Using the author's methodology and on the basis of empirical study, the article highlights the peculiarities of the Ukrainian cultural organizations and cultural figures' adaptation to the crisis provoked by Russia's armed aggression. The key factors of cultural organizations and creative industries' successful adaptation to the war conditions are identified. The survival strategy of cultural workers and institutions can be described as cost savings, along with maintaining activities, creating new products and services, and taking active measures to attract additional funding. It is concluded that adaptation does not always take active forms and is not necessarily associated with positive changes in the organization. Often, adaptability is only the result of passive adaptation to the conditions of war. Special attention is paid to the analysis of changes in the level of adaptability of cultural organizations in the dynamics (from November 2022 to December 2023). Despite the fact that the adaptability index tends to increase in comparison with 2022, there is an increase in neutral assessments of the prospects of their organizations and a decrease in positive expectations among respondents. Based on the respondents' answers, matrices of motivational and demotivational factors of adaptability were constructed. This allowed us to distinguish adapted and non-adapted organizations and workers and the primary obstacles to adaptation. The results of the study show that cultural institutions need support from the state but the specifics of the request depend on the legal form of the organizations. Groups with high and low levels of adaptability were identified, which requires the development of additional support programs for vulnerable cultural organizations and cultural figures.

Keywords: adaptation, culture, cultural organizations, cultural figures, war, Ukraine, online survey